

IETS OVER HET GAST- EN WEESHUIS I

In 1915 was Dr. Jesse voorzitter van onze vereniging 'Oudheidkamer', maar tevens archivaris van Rhenen. In die laatste kwaliteit heeft hij belangrijke zaken betreffende de historie van Rhenen nageplozen en daar over gepubliceerd. Op zijn advies besloot het toenmalige gemeentebestuur de 'Inventaris' van het Gast- en Weeshuis, wvarvan het handschrift in het gemeente-archief aanwezig was, maar dat door ouderdom onleesbaar dreigde te worden, in druk te doen verschijnen, om op deze manier het enige stuk dat nog over was van deze oude instelling, voor de toekomst te bewaren.. Hetgeen geschiedde. Een exemplaar van deze 'inventaris' kwam in mijn handen, zodat ik hieruit nu kan putten.

In 1607 werd het volgende stuk opgesteld: Op ten XXVen februarij anno 1607 hebben Henrick van Amerongen ende Adriaen Diercxen als geweene Gasthuijsmeesters deese Inventaris met te brieven huyrcedulen, contracten, scrijften ende munimenten in deese Inventaris gementioneerdt in henden van Wouter Henricxen ende Claes Cornelis van Schoonhoven als Gasthuijsmeesters in der tijt om in een spinntgen hangende op 't Stadthuys binnen Rhenen geleyt te worden. Actum den XXV februarij anno 1607 praesentibus Jonckheer Gijsbrecht van Hardenbroeck Scholtis ende Dirck Coeven Burgemeester.

Oircondt mij Secretaris J. Toll 1607

De meeste van deze 'scrijften ende muniteiten' bevinden zich nog in het oud-archief van de gemeente, hoewel Dr. Jesse toen reeds enige stukken miste die wel in de inventaris genoemd werden. Het Gasthuis is in de XIVE eeuw gesticht, wanneer precies is niet bekend, het oudste (in 1607) bekende, doch in 1915 niet meer aanwezige stuk dateerde uit 1427, daarvoor was er kennelijk door een brand of dergelijke een belangrijk deel van het gemeente-archief verdwenen. De brandstichting in 1400 door Steven van Lienden kon daaraan wel eens schuldig zijn geweest. Bij die gelegenheid is ook de oorspronkelijke stadsbrief van Rhenen verloren gegaan. Het doorlezen en nagaan van deze oude 'Inventaris' geeft veel opheldering over topografische kennis van de

stad, maar roept ook vragen op 'waar' en 'welk' stuk land in de stukken bedoeld wordt. Een boeiende puzzel! Het oudste dat door Dr. Jesse niet meer werd aangetroffen luidde:

'Eener francijnen (perkamenten) brieff besegelt mit vier groene uythangende segelen, beginnende: Wij Henrick Bor-van Amerongen ende eyndende: Gegeven in 't jaar ons Heeren 1427 op Sinte Matijs avont Apcstoli, daer bij Lente van Heese gemaect ende overgegeven heeft, dat Roelof Bulle Guederssoen ende Aleidt syn wyff ende haerluyder kijnderen op sijn veen haerluyder leven lanck geduerende sullen moegen doen graven all-soe veel torffs als sijluyden elck binnen haeren huijse besigen ende beriven souden moegen ende daernae 't selve veen sal blijven leggen in de eere Goedts, gelijk 't selve in de voers. Lente testamente gemaect is ende wosende in dorso geteyckent mit de letter A.

Dus een testament van Lente van Heese, waarin hij een familie het recht geeft om levenslang in 'zijn' veen te graven, zoveel turf als ze voor hun huishouden nodig hebben, tenminste als het veen er nog is (in de eere Goedst=Gods).

Gelijktijdig wordt in een andere wilsbeschikking van deze Lente van Heese aan het 'Gasthuijs binner Rhenen', 'eenen camp lants gelegen in den Gerechte van Phenen, in de Nuede, groot omtrent vijff mergen ende moch twee dach werk goede torff jaerlicx uijt syn veen' cadeau gedaan. Een 'mergen' (of morgen) was een oppervlakte-maat die zo groot was als men op een morgen bewerken (ploegen) kon. Een 'spijntgen' was een kastje, vgl. 'spinde'.

J.C.